

Arutelu Keskkonnaministeeriumis **16. jaanuaril 2014** teemal: Eesti Geoloogiakeskuse juhi valimiseks korraldatud konkursist ning geoloogiakeskuse tulevikust üldiselt

MTÜ Eesti Geoloogia Selts (EGEOS) esindajad: Tarmo All (WEC Eesti Rahvuskomitee), Rein Einasto (Tallinna Tehnikakõrgkool), Olle Hints (TTÜ GI), Rutt Hints (TTÜ GI), Kalle Kirsimäe (TÜ ÖMI geoloogia osakond), Dimitri Kaljo (TTÜ GI, TA akadeemik), Vello Klein (EGK), Tiiu Liblik (Maa-amet), Eduard Pukkonen (EE geoloogia ja kaevandusosakond), Anne Põldvere (EGK), Anto Raukas (TTÜ GI, TA akadeemik), Rein Raudsep (Keskkonnaministeerium), Tõnis Saadre (EGK), Olavi Tammemäe (EE keskkonnajuht).

Märkus: EGEOSse volikogu liikmete (11 esindajat) nimed on allajoonitud. Kõik loetletud isikud on EGEOSse liikmed.

EGEOSse ETTEPANEKUD:

1. Kohtumisel osalenute valdav enamus toetab 2010. aastal KeM-i visioonikomisjoni poolt väljendatud seisukohta, et **Eesti riik vajab riiklikku geoloogiateenistust kui riigile vajaliku strateegilise geoloogia-alase informatsiooni genereerijat ja haldajat ning riigiasutuste ja erasektori nõustajat.**
2. Arvestades KeMs tehtud eeltöid, soovitame ministril **ümberkorraldusi alustada EGK-le uue nõukogu määramisega** (vaata selgitus). Uue haldus- ja erialast kompetentsi omava nõukogu esmaseks ülesandeks oleks koordineerida EGK strateegia-arengukava koostamist ning riigi äriühingust riigiasutuseks üleminekut. **Ettepanek: EGK uus nõukogu võiks olla 5-liikmeline** (KeM – 1 esindaja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium – 1 esindaja, geoloogia erialaspetsialistid – 3 esindajat, kelle valikul tuleks konsulteerida EGK uue juhiga ja EGEOSse juhatusega). **Riiklikule geoloogiateenistusele ülemineku kontseptsioon, sh juriidiliste ja praktiliste meetmete kava peaks uue nõukogu kontrolli all valmima 2014. aasta lõpuks.**
3. EGK nõukogu ja omanik on konstruktiivsed arendajad, kes peavad looma võimalused **asutuse struktuurse ülesehituse muutmiseks**. Kiirete muutuste vajalikkust kinnitavad asutuse viimaste majandusaastate aruanded ja piiratud võimalused arengusuundade kujundamisel nii Eestis kui rahvusvahelisel tasandil.
4. Teeme ettepaneku läbi vaadata **ministeeriumi strateegiliste geoloogiliste uuringute** (kaardistamine, maavarad, hüdrogeoloogia, geofüüsika, mere- ja keskkonnageoloogia jms) **vajadused ja rahastamise võimalused** viisil, mis väldiks EGK edasise lagunemise, kuni stabiilse struktuuri ja finantsskeemi juurutamiseni riigiasutuse staatuses.
5. OÜ Eesti Geoloogiakeskus turundus- ja arendusjuhi, juhatuse esimehe konkursi edukaks lõpule viimiseks ning arvestades kohtumise alguseks teada olevaid reaalseid kandidaate ja nõudeid EGK juhtkonnale ning toimunud diskussioone teeme ettepaneku **valida juhatuse esimehe kohale sobivaim kandidaat, Alvar Soesoo.**
6. Koosolekul arutati ka täidetava ametikoha kaheks jagamist: EGK juhatuse liige, arendusjuht (juhatuse esimees) ja teiseks EGK juhatuse liige, turundusjuht. Esimesele kohale oleks sobiv kandidaat prof A. Soesoo ja teisele pr A. Villmann. Vaadates teise voo pääsenud kandidaatide visioone, võib aga kirjeldatud kompromissi tegemine põhjustada sisepingeid. EGK töö paremaks korraldamiseks **peaks uuele juhile jääma võimalus meeskonna komplekteerimiseks**. Samuti juhime tähelepanu, et A. Villmann, olles kuus aastat EGK nõukogu liige ja kaks aastat selle esimees, ei ole asutuse tänast olukorda arvestades realiseerinud oma müügijuhi ja geoloogia-asutuse arendustöö oskusi (vaata selgitus).

SELGITUS: Kuna KeM-i haldusalas oleva osaühingu EGK nõustamis- ja järelvalveorgan, neljaliikmeline nõukogu koosseisus A. Villmann (esimees), H. Luik, M. Murd ja H. Vessel ei ole viimastel aastatel täitnud Äriseadustiku § 316: *Nõukogu planeerib aktsiaseltsi¹ tegevust ja korraldab aktsiaseltsi juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle, mis on viinud EGK kahjumisse (2012. aruandeaasta kahjum – 9537 eurot; eelmiste perioodide jaotamata kasum seisuga 31.12.2011 – 2137 eurot; 2013. aruandeaasta tulemused on avalikustamata), siis on äriühingu omanikul põhjus kutsuda lähikuudel nõukogu tagasi.*

Samuti ei ole EGK senine nõukogu kasutanud osaühingu tegevuse parendamiseks põhikirja punktist 14 tulenevat õigust *moodustada osaühingu strateegia, arenduskavade ja uurimisprogrammide väljatöötamise nõustamiseks ning nende täitmise hindamiseks tunnustatud spetsialistidest nõuandva kogu Teadusnõukogu (TN) ning kinnitada Teadusnõukogu esimees ja aseesimees.*

¹§ 189 (2) [Osaühingu] Nõukogu pädevusele ja tegevusele kohaldatakse vastavalt käesolevas seadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.

ARUTELUST LÜHIDALT JA KOMMENTAARID

Keskkonnaministeriumi (KeM) ja Eesti Geoloogia Seltsi esindajate ettekujutus valitava Eesti Geoloogiakeskuse (EGK) juhatuse esimehe ees seisvatest ülesannetest on erinev.

KeM soovib jätkata oma valitsemisalas oleva asutuse tegevust lähiajal minimaalsete ümberkorraldustega, seades uue juhi peamiseks eesmärgiks äriühingu tegevuse efektiivsema administratiivse korraldamise, mis ei muuda asutuse praegust vormi ja ei loo ka uut kvaliteeti. Seeläbi soovitakse tagada asutuse püsijäämine selles veel säilinud tegevussuundade toel (vaata A. Villmanni visioon).

EGEOS esindajad lähtuvad oma seisukohtades pikaajalisest Eesti-sisest ja rahvusvahelisest kogemusest ning 28. detsembril 2010 kokkukutsutud visioneerimise komisjoni otsuste kokkuvõtte neljandast punktist: *töögrupp leiab, et sarnaselt arenenud naaberriikidega (näiteks Soome, Rootsi, Taani, Norra jt) vajab Eesti riiklikku geoloogiateenistust, mis rahuldab ühiskonna muutuvaid vajadusi maapõue-alase informatsiooni ja ekspertiisi järgi, nõustab valitsust jt. institutsioone, firmasid ja laia avalikkust geoloogia-alastes küsimustes.*

Visioneerimise komisjon moodustati keskkonnaminister Jaanus Tamkivi käskkirjaga nr 1708, 30.11.2010. Töögruppi (9 liiget) kuulusid Eesti Tuleviku-uuringute Instituudi, Keskkonnaministeriumi, Maa-ameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi, Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli esindajad.

Visioneerimise komisjon toetas **2010. aastal** vajadust suurendada riigi kui maavarade omaniku rolli nii maapõue uurimisel kui ka maavarade kasutusele võtul. Peamiste probleemidena nähti juba 2010. aastal rahaliste vahendite nappust ning äriühinguna tegutseva ettevõtte põhimõttelist sobimatust riigi strateegiliste kavade ning maapõue poliitiliste valikute kujundamiseks ning rakendamiseks. Ereda näitena toodi esile puursüdamike hoiustamise korraldamisel pikki aastaid kestnud kaos. **Juba 2010. aastal oli selge, et EGK ei saa osaühinguna jätkates piisava tulemuslikkusega esindada riigi huve geoloogia-alaste ülesannete täitmisel.**

16. jaanuaril **2014** toimunud kohtumisel puudus KeM esindajatel valmisolek arutada EGK muutmist riiklikuks geoloogiateenistuseks nii lähemas kui pikemas vaates. EGEOSe esindajate arvates on aga **riiklikult finantseeritava geoloogiateenistuse loomine lähitulevikus ainuvõimalik lahendus Eesti maapõue uurimise ja haldamisega seotud**

probleemidele. Eesti viimase viieteistkümne aasta kogemus on veenvalt tõestanud, et äriühingu vormis tegutsev ettevõtte ei saa tagada riikliku geoloogiateenistuse funktsioonide täitmist ning kompetentset ja teaduspõhist maapõue temaatika haldamist. Samal ajal on meie naaberriikide kogemused tõestanud riikliku geoloogiateenistuse kui riigiettevõtte sobivust nimetatud ülesannete edukaks täitmiseks väga erinevate struktuursete lahenduste teel. **Täna sel EGK-l puuduvad mistahes võimalused oma tegevuse arendamiseks ja tööde kvaliteedi tõstmiseks,** sest riigitellimuste osa kahaneb järjepidevalt ja tööd hangitakse põhiliselt vähempakkumiste tingimustes. Pikka aega toiminud mudel, et riiklikult oluliste ülesannete (kaardistamine, seired, alusuuringud, rahvusvaheline koostöö) täitmist subsideeritakse kommertssektori tulude baasil on ennast juba pikemat aega ammendanud. Ettevõtte ei ole enam pikemat aega oluliselt panustanud riiklike strateegiate kujundamisse ja baasuuringutesse, **mis aga peab olema kõnealuse struktuuri peaesmärk.**

EGEOS esindajad on seisukohal, et valitava juhi peamiseks ja ülimalt eesmärgiks peab olema seatud säilinud struktuuri baasilt uuesti riikliku geoloogiateenistuse suunas liikumine, eesmärgiga taastada asutuses puuduvad ja/või kadunud, kuid riigile maapõue temaatika edukaks haldamiseks vajalikud tegevussuunad ja teaduslik kompetents ning tugevdada asutuse rahvusvahelist koostööd ning mainet. Nende eesmärkide poole liikumine saab olla võimalik ainult ja ainult riigi soovil ja toel.

EGEOSe esindajate arvates vastab EGK juhatuse esimehe konkursi tingimustele ning omab potentsiaali koostöös ministeeriumiga kujundada asutus võimalikult lühikese perioodiga riiklikuks geoloogiateeninduseks, teise voo valitud kandidaat Alvar Soesoo (TTÜ GI professor, TTÜ GI direktor aastatel 2002–2011). Kandidaat omab geoloogia-alast kõrgharidust ning juhtimise- ja rahvusvahelise koostöö kogemust, tunneb hästi geoloogiliste tööde spetsiifikat ja on meeskonnatööd soodustavate isikuomadustega, tunneb rahvusvahelist geoloogiateenistuste praktikast ning omab EMK esimehena ka head ülevaadet tänasest Eesti maapõuepoliitikast, maapõue kasutamise problemaatikast kui ka seadusandliku ruumi ja praktiliste vajaduste suhetest.

Täiendav info:

1) **teise voo kandidaatide visioonide võrdlust internetis:** http://www.egeos.ee/egeos/wp-content/uploads/kandidaatide-1-ja-4-visioonide-vordlus_14122013.pdf.

2) **EGK juhatuse esimehe valimist kajastavad materjalid:** <http://www.egeos.ee/egeos/probleem-nr-1/>

MTÜ Eesti Geoloogia Seltsi volikogu
21. jaanuaril 2014

Kontaktisik: Anne Põldvere
5186327
anai@ut.ee